

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

Toledo, Francisco de

Coloniæ Agrippinæ

16. De eo, qui potest absoluere ab excommunicatione extra mortis
articulum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

Hæretico, quamvis propter instantem necessitatem non fuerit solemniter reconciliatus, ita habet Innoc. cap. à nobis. 2. de sentent. excom. & Host. lib. 3. summ. tit. de sepul. §. quibus interdicitur.

Nonò. qui non potuit in mortis articulo absolui ab excommunicatione, si perijt pœnitentiam, & signa contritionis ostendit, potest absolui post mortem, non quidem à peccatis, sed ab excommunicatione; non tamen à quolibet sacerdote, ut potuit ante mortem, sed ab eo, ad quem est referuata excommunicatione. ita habetur cap. à nobis. 2. de sentent. excomm. vbi Innocent. & Panormit. reddunt causam, cur non à quolibet post mortem absoluat, sicut ante mortem, nimirum, quia iam cessat periculum, quod prius erat in mora, ne discederet non absolutus à peccatis. Signa autem talia pœnitentiæ, quæ fuerunt ante mortem, probari possunt per vnum testem fide dignum, ut dicit Henric. Boic. eodem cap. à nobis, num. 6. & Astens. lib. 5. tit. 16. quid nulli sit præiudicium. Non tamen debet sepeliri huiusmodi, qui mortuus absoluitur, antequam absoluat ab excommunicatione, etiam si cum signis contritionis mortuus fuerit, ut definitur eodem capit. à nobis, allegato. Etiam Hæreticum mortuum cum signis contritionis potest absolui post mortem, sicut & alios pœnitentes, affirmat Innocent. in eodem cap. & ratio eadem militat in omnibus.

De eo, qui potest absoluerè ab excommunicatione extra mortis articulum.

CAPVT XVI.

IN primis illa, quæ dicta sunt de eo, qui potest excommunicare, etiam dici debet de eo, qui potest absoluerè eisdem de causis. Nec enim fœmina, nec laicus, nec simplex sacerdos absoluerè possunt, cum absoluerè sit iurisdictionis ecclesiasticæ; quæ iurisdictione in illis non est, nisi ex priuilegio aliquo, ut illic diximus. Qui etiam iurisdictionem habent ex officio, tamen impeditam ob aliquam censuram, quia nimirum excommunicati, vel suspensi sunt, absoluerè non possunt, quando nominatim excommunicati, & denuntiati, aut publici clericorum percussores sunt, iuxta Bullam Martini. Supposita ergo iurisdictione, & remoto impedimento, & extra tempus necessitatis, modò quærimus, quis possit absoluerè a

maiori

maiori excommunicatione: pro cuius resolutione repetenda est diuisio illa excommunicationis à iure, & ab homine, & loquendum primo de ea, quæ est à iure; quæ quidem duplex est, & reseruata, & non reseruata. Reseruata est, quando conditor canonis absolutionem sibi, vel alteri reseruauit. Non reseruata est, quæ à conditore absolute fulminatur, non exprimendo, ad quem eius absolutio pertineat. Quando reseruata est, tunc ille solus potest absoluere, cui reseruatur: vnde, quando absolutiones in canonibus & iuribus Summo Pontifici reseruantur, Episcopi non possunt absoluere, nec alij inferiores, nisi ex commissione aliqua, vel concessione, vel priuilegio ab eodem summo Pontifice factis, & in hoc omnes Doctores conueniunt.

Quando autem non est reseruata, etiam si à Papa sit fulminata, potest tunc excommunicatus absolui ab Ordinario, vel à proprio sacerdote; vt habetur in cap. nuper. de sen. excomm. licet enim proprius sacerdos non habeat iurisdictionem, tamen absoluit ex commissione Papæ: vt habetur expresse in d. cap. nuper. Et per Ordinarium intelligimus Episcopum, Capitulum, sede vacante, vel alium Prelatum habentem iurisdictionem in excommunicatum, vt habet Silu. absolutio. i. §. 4. Simplex etiam sacerdos, qui non sit curatus, seu parochus, habens tamen facultatem absoluendi à peccatis mortalibus, potest absoluere ab excommunicatione, secundum Innocen. & Hostien. in dicto cap. nuper in fin. & S. Thom. 4. d. 18. q. 2. art. 5. & Bonauen. 4. d. 18. q. vltima. Silu. ver. absolutio. i. nu. 4. & hæc est communis sententia: nam per proprium sacerdotem intelligitur omnis is, qui à peccatis mortalibus absoluendi habet facultatem, & de sic proprio sacerdote procedit tex. in d. c. nuper. licet. In normie. cap. mona. h. & c. mulieres de sent. excom. cum alijs teneat proprium sacerdotem, etiam curam animarum habentem, absoluere non posse, & ipsam sententiam Abb. praxis communis recepit. teste Couar. in rep. c. alma mater. prior part. relect. ver. nobis autem prior placet. §. 12. nu. 5. in fin. qui etiam testatur vtramq; opinionem esse communem, nec obstat, quod sit par potestas ligandi, & soluendi, c. verbum de poenit. d. i. quia sacerdos proprius ex commissione canonis nuper. absoluit, prout etiam aliquibus in casibus canonum commissione etiam excommunicat, vt notat Siluest. absolutio. i. num. 5.

Aduerte autem, aliquando in iure excommunicationis, ab-

D

solutio-

solutionem referuari Episcopo, vt in cap. mulieres, de sent. ex-
 com. vbi statuitur, vt mulieres, & personæ non sui iuris ini-
 cientes manus violentas in clericos, ab Episcopo Diocesano
 absoluantur, & tunc non nisi ab Episcopo, non autem ab infe-
 riori absolui possunt, vt notat Ange. absolutio. i. §. 3. Si tamen
 Prælati inferior habet iurisdictionem quasi Episcopalem pri-
 uatiuè ad Episcopos, potest omnia, quæ potest Episcopus in
 his, quæ sunt iurisdictionis, vt tenent Abb. in Clem. i. num. 1.
 de reb. eccl. non alien. & in c. i. nu. 7. de voto. & Fely. in cap. a
 si clerici. §. de adulterijs nu. 11. Et sic officium concessum Ep-
 scopo in sua diocesi in his, quæ sunt iurisdictionis, competi-
 etiam prælati inferiori habente iurisdictionem Episcopa-
 lem, vel quasi, vt etiam in specie absolutionis ab excommuni-
 catione notat Fely. vbi supra. Simile est in alijs casibus, in qu-
 bus ius alicui referuatur, tunc inferior non potest, sed ille cui
 referuatur, vel superior. Idem est dicendum de excommuni-
 cationibus statutorum Prouincialium Conciliorum, seu sy-
 nodalium, seu quæ faciunt Legati in suis legationibus. Sic
 enim non referuantur absolutiones, potest Ordinarius, vt ha-
 bet Panorm. in cap. graue. de præben. Addit etiam Silu. abso-
 lutio. i. §. 7. proprius sacerdos etiam potest absolvere: nam
 excommunicationes sunt furis cuiusdam: excipit tamen Re-
 giosos, quibus prohibitum est à talibus synodalibus, aut pro-
 uincialibus sententijs absolvere, præterquam in casibus à iure
 expressis, vel per Sedis Apostolicæ priuilegia concessis, Clem.
 religiosi. de priuileg. Ultra hoc Panorm. in prædicto cap. gra-
 ue. addit, posse Episcopum absolvere subditum suum, etiam
 in aliena diocesi contraheret excommunicationem, contra-
 ueniens statuto prouinciali, vel synodali illius diocesis, etiam
 esset confirmatum per Papam, si non est referuatio villa: & ra-
 tio est in promptu, quia, si potest absolvere ab excommuni-
 catione lata per canonem, igitur & ab ea, quæ fertur per con-
 stitutionem inferioris, licet sit confirmata per Papam. Immo
 si quis habens domicilium in aliqua diocesi contrahit exco-
 municationem ex statuto aliquo non referuatam, & postea se
 transfert in aliam, potest absolui ab Ordinario, ad quem se
 transfert, vt dicunt Ioan. Andr. & Panorm. cap. ex frequen-
 tibus, de instit. & Ricar. 4. d. 18. art. 9. q. 5. Etiam proprius sacer-
 dos posset iuxta superius dicta: sed intellige, si non est refer-
 uata, aut ab homine in particulari lata; tunc enim pertinet ad
 eum qui excommunicauit. Eadem etiam est ratio in statutis,

seu sententijs generalibus Ordinariorum, quando excommunicationes fulminantur in genere, non determinata persona, hæ enim vim iuris habent, nisi non est reseruatio, & ab eis possunt absolueri illi, qui absoluntur a non reseruatibus a iure, vt habent Io. Andr. & Card. in d. c. graue. de præben. Hæc dicta sint de excommunicatione a iure vel ab homine in genere latis.

Superest dicamus de excommunicatione ab homine, quæ in particulari fulminatur contra determinatam personam: huius autem absolutio pertinet ad eum, qui excommunicauit; vel ad successorem, si mortuus est, vel ab officio ammotus qui tulit sententiam; vt habetur. n. q. 3. can. 33. vel ad superiorem habentem plenam iurisdictionem in excommunicatorem: vt, si sacerdos parochialis, vel Archidiaconus, aut alius subditus Episcopo ex consuetudine, vel alio iure subditum suum excommunicauit, talis ab Episcopo potest absolui, vt habet Inno. cap. cum ad Ecclesiarum. de offi. ordi. quia Episcopus est Ordinarius totius diocesis. n. q. 1. per totam, & c. cum Episcopus, de offic. ordin. lib. 6. & concurrit cumulatiue cum his ad actum iurisdictionis. Glos. in cap. pastoralis, in prin. & ibi Doct. de offi. ordin. & Abb. in cap. qua fronte, num. 7. de appel. Non tamen debet, irrequisito excommunicatore, si ex officio processit, absolueri, vt habet Abb. in cap. per tuas, num. 13. de sent. excom. Nec etiam parte non citata, sed ad instantiam partis fuit lata excommunicatio; vt dicit Abb. ibi & notant Doct. in cap. qua fronte, de appell. nisi periculum, sit in mora, secundum Abb. in d. c. per tuas, num. 13. Si tamen faceret, teneret absolutio, secundum communem, vt notat Abb. in d. cap. qua fronte, nu. 6. 7. etiam non præmissa satisfactione; tamen male faceret, quia suis subditis iurisdictione non seruat, vt notat Inno. in d. c. cum ab Ecclesiarum, nu. 6. Hoc tamen limitandum est, nisi consuetudo habeat, ab Episcopo non posse absolui excommunicatos per inferiorem, sed alterum primò cognoscere debere; tunc enim absolueri non posset, neque teneret, quod ab Episcopo fieret; iuxta Inno. vbi supra, num. 6. per cap. dilecto. de offi. Archi. Si autem superior non haberet plenam iurisdictionem, absolueri non posset; vnde Archiepiscopus non potest absolueri excommunicatum a Suffraganeo indifferenter, nisi ab eo fuerit ad illum appellatum, & hoc, vocatis partibus, & cognito de appellatione, vt habetur cap. Romana. de appell. n. 6. vel in quibusdam casibus, in quibus iudicare potest de subditis Suffraganeorum. Qui autem sint isti casus, vide

Silueft. in summ. ver. Archiepiscopus. Extra hos casus, si absoluat, nulla est absolutio, quia est à non suo, iuxta cap. pastoralis, de offic. ordin. & notat Abb. in cap. qua fronte, num. 7. de appell.

Aduerte autem, si superiori, ad quem deuoluitur iurisdic-
ctio via appellationis, constat euidenter, sententiam excom-
municationis esse iustam, debet absque absolutione remitte-
re excommunicatum ad excommunicatorem; nisi excom-
municator requisitus, malitioso illi absolutionis beneficium
deneget, iuxta cap. per tuas, in fin. & ibi, Abb. num. 10. de sen-
t. excomm. Si uero constat, iniustam esse sententiam, nequaquam
est remittendus ad suum excommunicatorem: sed debet sine
difficultate aliqua mox absolui, cap. venerabilis, §. sane de sen-
t. excomm. lib. 6. & Abb. ubi supra. Quod si dubitatur de iusti-
tia, vel iniustitia, tunc ante absolutionem, siue petatur ad cau-
telam, siue non, debet constare de legitimitate appellationis.
& tunc est in optione sua, an velit remittere, an absolueret,
ut habet Abb. ubi supra per illos tex.

Aduerte rursus, in casibus, in quibus est deuoluta iuris-
dicctio ad iudicem, si ipse iudex absoluat absque citatione, uel
absolutionem, iuxta Abb. in cap. qua fronte, num. 7. de appell.
Potest etiam ille, cui Episcopus committit suas uices, absolue-
re ab excommunicatione lata per ipsum Episcopum, quando
expresse commissa est absolutio: non autem, si in genere com-
misit uices suas, ut habet Directori. lib. 3. tit. 5. & Ange. absolue-
tio. 2. §. 4. immo etiam, si committat uices in his, quæ requi-
runt speciale mandatum: nam in tali mandato non claudun-
tur grauiora, & maiora, quam sint in commissione expressa,
ut habetur ex Clem. non potest, de procurat. Absolueret autem
ab excommunicatione est maius, quam absolueret simpliciter,
quia est cum iniuria superiorum, ut etiam habet Silu. ab-
solutio. 2. §. 2.

Similiter etiam, quando quis excommunicatus est, quia
participauit in crimine criminoso: pertinet absolutio ad ex-
communicatorem prioris, ut habetur cap. nuper. de sentent. ex-
com. uel ad eius successorem, uel superiorem, aut vicarium, ut
dictum est de absolutione ab excommunicatione ipsa homi-
nis: & idem est, quando excommunicatio fuit canonis; eiusdem
enim est absolutio talis participantis, cuius est absolutio ex-
communicati, cum quo taliter participat, ut notat Couar. cap.
alma mater, §. 3. num. 5.

Extra

Extra territorium autem proprium, sicut Episcopus, vel alius iudex non potest excommunicare suos subditos, ut superius diximus, ita nec absolueri, nisi de licentia proprii diocessani, vel, ut illic adnotauimus, quando est expulsus à propria diocesi; vtrumque tamen intellige, cum necessaria est cognitio causæ ad excommunicandum, vel absoluendum; si enim non est necessaria, quia est in manifestis, potest vtrumque facere, ut habet Ange. absolutio. 2. §. 5. Hostien. in c. nouiter. & ibi Henric. Boic. de offi. leg. Aduerte autem causæ cognitionem tunc impedire absolutionem, quando fit cum strepitu iudicij, & non quando ex officio priuatim adhibetur; ut notat Card. Alex. in c. qui in aliquo, col. 2. in fin. dist. 31. & Calderi. consi. 2. de elect.

Aduerte postremò, quamuis verum sit, qui excommunicauit, quando sententia est ab homine, in particulari, posse absolueri à sua sententia; tamen in aliquibus casibus non potest.

Primus est in delegato Papæ, qui inobedientem suæ sententiæ excommunicare potest; tamen post annum à sua definitiua sententia, non potest absolueri permanentem in excommunicatione tali. ita habetur cap. quarenti. de offic. delega. vbi Panor. affirmat, eandem rationem esse de quouis alio delegato alterius; pertinet enim tunc absolutio ad eum, cuius est delegatus.

Secundus casus est, si, postquam excommunicauit, ipse incidit in excommunicationem, quia tunc, sicut non potest excommunicare, 2. q. 1. can. audiuius, ita nec absolueri: quod de publico intelligendum est in foro exteriori, & de maiori excommunicatione: nam si incidit in minorem, potest absolueri, iuxta cap. si celebrat. de cleri. excom. ministr.

Tertius casus est, in incendiario, quem Ordinarius excommunicare potest; sed post denunciationem absolueri non potest, sed solus Papa, ut habetur cap. tua, de sent. excom. Aduerte autem; incendiarium Ecclesiæ, vel loci religiosi, esse ipso iure excommunicatum, c. in literis, & ibi Glos. de raptor. & incendiar. & Glos. in c. cum deuotissima. ver. si vero. 12. q. 2. Alij verò incendiarij non sunt ipso iure excommunicati, sed excommunicandi per sententiam; & tam primi, quam secundi, post publicationem non possunt absolui, nisi per Papam. Antea vero Ordinarius posset, ut habet Abb. in d. c. tua. num. 2.

Quartus est, in sententia lata ab inferiori, sed per Papam ex

certa scientia confirmata. quod intelligitur de sententia ab homine, secundum Ioan. Andr. cap. ex frequentibus, de institut. Secus, si confirmat sine certa scientia, aut causæ cognitione, vel sententia esset per statutum quantumcumque confirmatum; quia tunc absolueret inferior, nisi Papa sibi, vel alteri referuasset, sicut de his, quæ sunt à iure, vt supra diximus.

Quintus, in eo, cui Papa mandat, vt aliquem excommunicet sine aliqua cognitione causæ, quia, cum talis sit merus executor, absolueret non poterit, deducitur hoc ex cap. fin. §. fin. de offi. delega. Secus, si cognitionem causæ mandasset, quia tunc poterit absolueret, vt notant Ioan. Andr. & Hostien. cap. cum inferior. de maior. & obed.

Sextus, quando Episcopus denunciatur excommunicatum spoliatorem Ecclesiæ cum effractione, tunc à Papa est absoluedus, vt habetur cap. conquesti. de sen. excom. Hi sunt casus, in quibus in sententia ab homine non potest is, qui excommunicatur, absolueret: ex quibus omnibus patet, quis possit absolueret ab excommunicatione.

De minori excommunicatione.

CAPVT XVII.

Minor excommunicatio hominem separat à passiuo sacramentorum communione: ita vt, qui aliquod sacramentum suscipit, mortaliter peccet; non tamen ob talem susceptionem irregularis fit, etiamsi celebret, vt habetur cap. si celebrat. de cler. excom. ministr. A collatione vero actiua sacramentorum, non remouetur; ob id, nec mortaliter peccat conferendo, nec irregularis fit: vnde, qui celebrat, mortaliter peccat, cum celebrando, sacramentum suscipit; conferendo tamen, grauitur peccat, vt habetur predicto cap. si celebrat. Hoc tamen Doct. multi exponunt de veniali peccato, inter quos sunt Maior. 4. d. 18. q. 2. Adrian. 4. in materia de clamibus q. 3. & Palud. 4. d. 18. q. 6. quibus consentio, quia per excommunicationem hanc, non separatur ab actiua sacramentorum collatione: vnde non peccat mortaliter, conferendo, sed venialiter, ob irreuerentiam quandam, etiamsi aliqui aliter sentiant. Sacramenta tamen collata à tali excommunicato tenent, & suum sortiuntur effectum, vt omnes Doct. dicunt. In hac

igitur